

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.
КАРАЗІНА**

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ**

«Кримінологія масових комунікацій»

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань 06 - Журналістика
спеціальність 061 Журналістика
освітня програма Стратегічні комунікації та нові медіа
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет соціологічний

УКЛАДАЧ: доктор соціол. наук, проф. Рущенко І. П.

З М І С Т

1	Робоча програма навчальної дисципліни «Кримінологія масових комунікацій»	5
2	Плани семінарських занять	22
3	Завдання для самостійної роботи	42
4	Завдання для контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	43
5	Питання для підсумкового контролю знань	44
6	Критерії оцінювання знань та вмінь студентів	47

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В. Н. КАРАЗІНА**

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи
Олександр ГОЛОВКО

«___» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Кримінологія масових комунікацій»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань 06 - Журналістика
спеціальність 061 Журналістика
освітня програма Стратегічні комунікації та нові медіа
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет соціологічний

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету ХНУ імені В.Н.Каразіна

« 15 » червня 2022 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Рущенко І. П. - доктор соціологічних наук, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету.

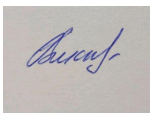
Протокол від « 27 » квітня 2022 року № 3

В.о. завідувача кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій

Віль БАКІРОВ

(підпис) (прізвище та ініціали)

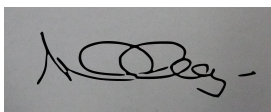
Гарант освітньої програми

Вікторія БОЛОТОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету ХНУ імені В.Н.Каразіна

Протокол від « 21 » червня 2022 року № 10

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій
Робоча програма навчальної дисципліни «Кримінологія масових комунікацій»

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Кримінологія масових комунікацій» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів другого рівня вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 061 «Журналістика» за освітньою програмою «Стратегічні комунікації та нові медіа»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є формування у студентів уявлення щодо окремого розділу сучасної кримінології – «Кримінологія масових комунікацій»; ролі мас-медіа як транслятору інформації стосовно кримінальних подій, світу злочинів та злочинців в цілому, а також щеплення базових знань стосовно кримінальної журналістики як особливої галузі професії журналіста.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- загальне знайомство з поняттями злочину та злочинності в юридичному і соціологічному сенсах;
- формування уявлень про історію вивчення феномену злочинності та основні кримінологіко-соціологічні теорії, які пояснюють злочинність та злочинну поведінку;
- формування навичок розпізнання кримінальних подій відповідно до прийнятих типів та видів злочинів, а також типажів злочинців;
- формування уявлень стосовно злочинності в Інтернеті та специфіки використання нових медіа як інструменту скоєння т. зв. «злочинів масової комунікації»
- ознайомлення з функціями мас-медіа як трансляторів інформації щодо злочинів та злочинців та еволюцією методів та форм подачі відповідної інформації в історичному вимірі;
- загальне знайомство з кримінальною журналістикою, її історією, завданнями, жанрами тощо;
- формування навичок роботи в різних жанрах кримінальної журналістики.

- розуміння деонтологічних і безпекових аспектів праці журналіста, що висвітлює кримінальну тематику.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	0 год.

1.6. Заплановані результати навчання.

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

Загальні компетентності:

ЗК 4 - Здатність аналізувати соціально-значущі проблеми та процеси масової комунікації, узагальнювати сприйняту інформацію та приймати обґрунтовані ефективні рішення.

ЗК 6 - Уміння логічно вірно, аргументовано та ясно будувати усну та письмову мову, знати жанри та функціональні стилі створення журналістського контенту, використовувати професійну лексику в усному та письмовому спілкуванні.

ЗК 8 - Знати та дотримуватися етичних та правових норм, що регулюють діяльність в сфері журналістики та суспільних комунікацій.

Фахові компетентності:

ФК 2 - Здатність здійснювати професійні функції в галузі журналістики реклами та зв'язків з громадськістю.

ФК 3 - Володіння знаннями і навичками роботи у засобах масової інформації (Інтернет-ЗМІ), в прес-центрах (прес-службах), відділах зв'язків з громадськістю, центрах громадських зв'язків, відділах реклами, в інформаційно-комунікативних агенціях.

ФК 8 - Здатність виконувати всі фахові виробничі та творчі операції у засобах масової інформації, здатність забезпечувати суспільство якісною щодо змісту, форми та впливу мас-медійною продукцією.

Програмні результати навчання:

ПРН 12. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально явищ та комунікативних проблем в однієї або декількох професійних сферах.

ПРН 13. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність в галузі медіа.

ПРН 15. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами та у невизначених умовах.

ПРН 16. Набути навички самостійної роботи, виявляти ініціативу та підприємливість, бути критичним та самокритичним.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1.

Злочинність: комунікаційний аспект

Тема 1.

Злочинність як соціальний феномен.

Злочинність як органічна складова сучасного суспільства. Е. Дюркгайм про злочинність як соціальний факт: усталена статистика, вплив на індивідуальну і масову свідомість, зв'язок з базовими соціальними інституціями (право, мораль, релігія). Культура, цивілізація і заборонені дії (червоні лінії), що засуджуються мораллю, а держава визначає їх як злочинні дії. Криміналізація і декриміналізація – органічна складова соціальної еволюції. Злочинне як форма соціального і альтернативний шлях соціальної адаптації. Боротьба зі злочинністю, покарання злочинців – функція держави. Юридична дефініція злочину (ст. 11 КК України). Соціологічне трактування злочину. Інституційний підхід до розуміння сутності злочину. Юридичне поняття злочинності як сукупності злочинів, що відбулися на певній території за проміжок часу. Соціологічний погляд на злочинність як на специфічний соціальний підпростір і кримінально-правове поле. Основні властивості й агенти кримінально-правового поля: злочинець, потерпіла сторона, свідок, правоохоронець.

Тема 2.

Кримінологія – наукове вивчення злочинності та злочинців.

Міждисциплінарний характер наукового вивчення злочинного: дисципліни кримінально-правового циклу (кримінальне право, кримінологія, оперативно-розшукова діяльність); медико-біологічні дисципліни (кримінальна антропологія, кримінальна сексологія); кримінальна психологія; соціологія злочинності; віктимологія; пенологія та пенітенціарна соціологія. Етапи розвитку науки про злочинність: зародження позитивного наукового знання про злочинність в XIX ст.: 1) поява кримінальної статистики і статистичного методу вивчення злочинності, 2) позитивна школа в науці кримінального права. Розвиток кримінології та суміжних наукових дисциплін в XX-XXI ст. Класичні теорії, що пояснюють феномен злочинного. Теорія природженого злочинця Ч. Ломброзо; теорія виродження й поганої спадковості М. Нордау; біологічний напрям в кримінології XX ст. – теорії зайвої хромосоми, біохімічне (гормональне) пояснення надмірної агресивності та садистичних нахилів. Теорія факторів. Психоаналітичне потрактування злочинної поведінки. Теорія диференційованої асоціації Е. Сазерленда. Теорія структурної напруги Мертон – Коена. Культурологічні теорії. Теорії, що пояснюють злочинність неповнолітніх. Радикальна кримінологія й звинувачення на адресу «буржуазної держави». Теорія конструювання злочинності. Основні напрями емпіричних досліджень злочинності у XX – XXI ст.

Тема 3.

Світ злочинів і злочинців

Важливість типології злочинів для кримінального процесу і журналістської діяльності. Перші типології злочинців в рамках позитивної школи кримінального права. Юридично-правові класифікації злочинів. Типологія злочинності за критерієм складу злочину. Типи злочину за критерієм тяжкості (згідно КК України). Злочин як комунікаційний процес. Основні види кримінальних відносин. Злочини індивідуальної, групової і масової комунікації. Кримінологіко-соціологічні типології за системою критеріїв, які відображають соціальні ознаки злочинців та злочинів. Загальнокримінальна злочинність. Насильницькі злочини (вбивства, нанесення тілесних ушкоджень, зґвалтування, сімейне насильство та його види). Корисливо-насильницькі злочини: пограбування та розбійні напади. Корисливі злочини: крадіжки та шахрайства. Хуліганські дії. Злочинці загально кримінального профіля. Професійні злочинці, рецидивісти, «залежні» та компульсивні, випадкові

злочинці. Соціальна небезпека т. зв. «привілейованої» злочинності. Економічна, «білокомерцева», посадова злочинність. Корупція, її форми, масштаби й небезпечні наслідки для суспільства. Постаті економічних злочинців та корупціонерів. Особливо небезпечні масові злочини проти інституту людини. Тероризм: історія, форми, суспільна небезпека. Особистість терориста. Злочини проти миру, людства і людяності. Значення Нюрнберзького трибуналу для визначення складів злочинів проти миру й людяності. Діяльність Міжнародного кримінального суду у Гаазі. Державні злочинці. Військові злочини й військові злочинці. Державна зрада і колабораціонізм. Колабораціоністи в умовах російсько-української війни.

Тема 4.

Злочинність в Інтернеті.

Епоха інформаційного суспільства, процеси діджиталізації: світлі й темні сторони. Нові медіа й інтернет-простір як інструменти злочинності. Тенденція до збільшення «злочинів масової комунікації». «Інтелектуальний злочинець» XXI століття. Загальнокримінальні, економічні й воєнні злочини в Інтернеті. Корисливі злочини: нові види шахрайств і крадіжок. Технології фішингу, вішингу, кардингу, соціальна інженерія, мальваре і кібер-здирництво. Хуліганські прояви в Інтернеті. Насильницькі й агресивні акти. КСЕД – корислива сексуальна експлуатація дітей в інтернет-просторі. Кіберзлочинність як глобальна проблема. Основні види кібер-злочинів. Хакери і хакерські атаки: цілі і соціально-політичні наслідки. Боротьба з кіберзлочинністю. Створення кібер-підрозділів в складі армій світу. Кібер-атаки проти інституцій України як складова російсько-української війни. Інформаційні війни переміщуються у віртуальний простір. Втручання у внутрішню політику й електоральні процеси засобами інформаційної інтервенції. Феномен платного тролінгу. Досвід Ольгінських тролів в РФ. Провокація масових заворушень засобами інтернет-мобілізації.

Розділ 2.

Злочинність в сучасному світі і мас-медіа

Тема 5.

Мас-медіа і стратегічні комунікації з населенням у царині злочинності

Чому суспільство є чутливим до теми злочинності? Злочинність і проблема соціальної безпеки. Острах злочинності й потреба володіти інформацією про криміногенну ситуацію. Роль і функції мас-медіа як транслятора кримінальної інформації. Задоволення соціального запиту щодо стану кримінальної ситуації,

характеру загроз та можливих ризиків. Алармістська функція. Просвітницька функція щодо світу злочинного, нормативної і злочинної поведінки. Досугово-рекреаційна функція. Маркетингова функція в системі медіа проєктів й медіа-бізнесу. Дискусія щодо впливу кримінальних новин і художніх творів з кримінальної тематики на суспільство. Дослідження кримінологів щодо впливу мас-медіа на криміногенну ситуацію. Проблема героїзації злочинців у масовій свідомості та розповсюдження елементів кримінальної субкультури через медіа. Теорія драматизації зла Ф. Таненбаума. Основні етапи розвитку тематики злочинності в роботі мас-медіа. Епоха «паперового» контенту: кримінальний жанр в газетах, журналах, таблоїдах, коміксах XIX – XX ст. Епоха електронних мас-медіа: кримінальна тематика на радіо і телебаченні. Новітня епоха комунікаційних технологій й скасування технічних обмежень у медійному просторі. Поняття й сутність «медійного образу злочинності». Відповідальність мас-медіа та журналістів, що звертаються до кримінальної тематики, перед суспільством.

Тема 6.

Кримінальна журналістика.

Кримінальна журналістика як галузь журналістики і спеціалізація журналістської діяльності. Завдання і функції кримінальної журналістики. Професійні вимоги до журналістів, що спеціалізуються на кримінальному жанрі. Основні напрями кримінальної журналістики – інформування громадськості, проведення незалежного розслідування, аналіз криміногенної ситуації, контроль за діяльністю правоохоронних органів. Жанри кримінальної журналістики: кримінальний репортаж; огляд кримінальних подій; ведення постійної рубрики на кримінальну тематику; підготовка тематичних статей, есе; публікація матеріалів незалежного розслідування або оприлюднення альтернативних версій події; зйомки фільма-розслідування. Причини популярності кримінальної журналістики. Кримінальний репортаж як професія або журналістська спеціалізація. Специфіка кримінального репортажу та його різновиди. Репортаж з місця кримінальної події. Репортаж з судових установ. Репортажі з місць позбавлення волі. Комунікація з представниками правоохоронних органів. Структура правоохоронних органів, які займаються оперативно-розшуковою діяльністю, кримінальними розслідуваннями й відправленням кримінального правосуддя. Інтерв'ю з представниками правоохоронних органів.

Тема 7.

Кримінальна аналітика та журналістське розслідування.

Сутність і причини кримінальної аналітики в рамках медійних практик. Інструменти й джерела аналітичної роботи. Чому журналісти вдаються до незалежних розслідувань кримінальних подій? Сутність, цілі й зовнішні обставини незалежного розслідування. Коли злочин вважається розкритим? Побудова робочих версій на шляху розслідування. Пошук мотивів вчинення злочину. Пошук доказів, слідів, свідків. Основні джерела інформації щодо кримінальної події. Інтерв'ю зі свідками події. Взаємодія з представниками правоохоронних органів. Інсайд в державних і недержавних структурах, дотичних до скоєння або розслідування злочину. Кримінальна аналітика як мистецтво й навички поглибленого вивчення криміногенної ситуації, причин та обставин скоєння злочинів. Робота журналіста з експертами в області кримінології, розшукової та слідчої діяльності. Методи аналізу кримінальної статистики. Основні показники кримінальної статистики. Використання даних кримінологічних досліджень, наукових звітів та публікацій.

Тема 8.

Юридичні, деонтологічні і безпекові складові кримінальної журналістики.

Свобода слова і соціальні обмеження в діяльності журналіста. Правові підстави свободи слова і вільної журналістики. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Конституція України, Закони України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» як регулятори діяльності журналістів, що висвітлюють кримінальну тематику. Основні принципи інформування населення про кримінальні події, кримінальні процеси та кримінальне правосуддя. Чи можна використовувати кримінальну журналістику як інструмент політичної боротьби? Чи існує кримінальна або моральна відповідальність за наклеп та образу з боку мас-медіа? Сутність медіа-корупції. Основні етапи кримінального процесу та особливості їх висвітлення у мас-медіа. Проблематика прав людини в діяльності правоохоронних органів. Особливості висвітлення окремих видів злочинів: злочини на ґрунті ненависті, злочинів «честі», сексуальних злочинів, злочинів на ґрунті ненависті», фактів сімейного насильства. Роль мас-медіа в тоталітарних державах як інструмента розпалювання ворожнечі на прикладі подій 1930-х рр. у нацистській Німеччині (події довкола «кришталевої ночі») та в колишньому СРСР (істерія довкола політичних процесів та боротьби з «ворогами народу»). Роль журналіста у висвітлюванні складних кримінальних процесів, де злочин скоєно в умовах неочевидності й ведеться суспільна дискусія стосовно винуватості осіб. Приклад Володимира Короленка як

журналіста сумління, його позиція в справі Бейліса. Загрози та ризики, що чатують журналіста-розслідувача з кримінальної тематики. Історичні приклади насильства стосовно журналістів. Принципи та правила безпеки журналістської діяльності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2		4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Злочинність: комунікаційний аспект												
Тема 1. Злочинність як соціальний феномен.	15	2	4			9	15	-	1			17
Тема 2. Кримінологія – наукове вивчення злочинності та злочинців.	15	2	4			9	15	1	1			16
Тема 3. Світ злочинів і злочинців	15	2	4			9	15	1	1			17
Тема 4. Злочинність в Інтернеті.	15	2	4			9	15	1	1			18
Разом за розділом 1	60	8	16			36	60	3	4			53
Розділ 2. Злочинність в сучасному світі і мас-медіа												
Тема 5. Мас-медіа і стратегічні комунікації з населенням у царині злочинності	15	2	4			9	15	-	1			17

Тема 6. Кримінальна журналістика.	15	2	4			9	15	1	1		16
Тема 7. Кримінальна аналітика та журналістське розслідування.	15	2	4			9	15	1	1		17
Тема 8. Деонтологічні і безпекові складові кримінальної журналістики.	15	2	4			9	15	1	1		18
Разом за розділом 2	60	8	16			36	60	3	4		53
Усього годин	120	16	32			72	120	6	8		106

4. Теми практичних занять

4.1 Теми занять д.в.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Тема 1.1 . Злочин та злочинність в процесі соціальної еволюції	4
2.	Тема 1.2. Наукові теорії, що пояснюють феномен злочинності та поведінку злочинців	4
3.	Тема 1.3. Основні типи й види злочинів, типажі злочинців та їх суспільна небезпека	4
4.	Тема 1.4. Кіберзлочинність та нові медіа.	4
5.	Тема 2.1. Роль, функції, відповідальність мас-медіа, що транслюють кримінальні події	4
6.	Тема 2.2. Кримінальна журналістика як специфічна галузь стратегічних комунікацій	4
7.	Тема 3.2: Кримінальні журналістські розслідування	4
8.	Тема 3.3. Деонтологічні та правові основи кримінальної журналістики	4
	Разом	32

4.1 Теми занять з.в.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1.1 . Злочин та злочинність в процесі соціальної еволюції	1
2	Тема 1.2. Наукові теорії, що пояснюють феномен злочинності та поведінку злочинців	1
3	Тема 1.3. Основні типи й види злочинів, типажі злочинців та їх суспільна небезпека	1
4	Тема 1.4. Кіберзлочинність та нові медіа.	1
5	Тема 2.1. Роль, функції, відповідальність мас-медіа, що транслюють кримінальні події	1
6	Тема 2.2. Кримінальна журналістика як специфічна галузь стратегічних комунікацій	1
7	Тема 3.2: Кримінальні журналістські розслідування	1
8	Тема 3.3. Деонтологічні та правові основи кримінальної журналістики	1
	Разом	8

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин д.в.	Кількість годин з.в.
1	Підготовка Завдання 1 (Т1-2)	12	18
2	Підготовка Завдання 2 (Т3-4)	12	18
3	Підготовка Завдання 3 (Т5)	12	18
4	Підготовка Завдання 4 (Т6-7)	12	18
5	Підготовка до написання контрольної роботи (Т1-8)	12	18
6	Підготовка до залікового тесту (залік) (Т 1-8)	12	16
	Разом	72	106

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи навчання

В процесі викладання курсу використовуються:

Пояснювально-ілюстративний метод за умов демонстрації на екрані слайдів, візуалізації навчального матеріалу.

Репродуктивний метод, якщо вивчаються законодавчі акти, стандарти журналістської діяльності, класифікаційні схеми.

Метод проблемного викладення, якщо викладач моделює проблемну ситуацію та організує її обговорення й пошук істини через дискусію.

Частково-пошуковий, або евристичний метод – викладач стимулює самостійний пошук відповідей на проблемні питання шляхом звернення до нормативних актів, посібників, розрахункового матеріалу.

Застосовуються наступні форми навчання:

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Практичні заняття – проводяться у формі семінарських занять або практикуму. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з рефератами та есе. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Практикум передбачає виконання у присутності викладача самостійного завдання, розв'язання задачі або написання есе та обговорення обраних алгоритмів та отриманих результатів. Практична робота оцінюється викладачем. Семінарські заняття і практикуми можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Написання реферату – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або інтернет-ресурси. Також складає план реферату або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою (не менше трьох), студент реферує зміст наукових джерел таким чином, аби розкрити зміст питань або дати відповідь на поставлені питання. Обсяг реферату – до 10 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері або написаних власноруч. Реферат оформлюється згідно існуючому в університеті стандарту. Реферат зачитується або його основний зміст доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

Методи навчання в умовах карантинних обмежень або воєнного стану – заняття проводяться частково (лекції) або повністю в режимі он-лайн.

Студенти попередньо запрошуються до реєстрації у класрумі, заняття відбуваються на платформі Google Meet. Комунікація викладач - студент здійснюється завдяки сервісам класруму, за потреби спілкування ведеться за допомоги інших ресурсів Інтернет.

8.Методи контролю.

Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання рефератів, індивідуальних завдань, ведення конспектів лекцій.

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу, наприклад, активність в діловій грі.

Контрольна робота – вид поточного контролю знань студентів, який має на меті виявити рівень знань студентів та практичні навички, що отримані за пройденим матеріалом. Дата проведення контрольної роботи доводиться до студентів і призначається по завершенню вивчення одного або кількох змістових модулів. Питання або практичні завдання готує викладач, що веде практичні заняття, вони узгоджуються з лекційними питаннями і тематикою семінарських занять. Завдання можуть передбачати творчу роботу, відповідь на проблемне питання тощо. Контрольна робота на денному відділенні виконується у письмовій формі в присутності викладача, оцінюється за прийнятою шкалою і оцінка може використовувати викладачем для підрахунку кумулятивного балу за підсумками вивчення дисципліни. Контрольна робота на заочному відділенні є обов'язковою умовою отримання заліку, студент самостійно обирає тему зі списку, який надає викладач, виконує роботу в межах годин на самостійну підготовку і висилає текст, належно оформлений і вичитаний, для перевірки та оцінювання викладачу.

Перевірка лекційного конспекту – проводиться в рамках практичного заняття, присутність на лекції і ведення конспекту може оцінюватися в балах та враховуватися у кумулятивній оцінці.

Індивідуальні завдання, реферати, есе – оцінюються викладачем або за результатами доповіді на практичному занятті або окремо за наданим текстом.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом складання іспиту (письмово або усно) за питаннями екзаменаційних білетів. Оцінка у балах, що отримана за іспит, додається до суми балів, отриманих за поточну роботу.

Екзамен – письмова відповідь на питання, що містяться в екзаменаційному білеті. Питання екзаменаційних білетів можуть доводитися до студентів заздалегідь. Екзаменаційні білети готує лектор, вони затверджуються на засіданні кафедри і підписуються завідувачем кафедри. Екзаменатора

призначає завідувач кафедри. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятою шкалою академічних оцінок.

9. Схема нарахування балів

для денного відділення

Поточний контроль та самостійна робота									Разом	Екз.	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Контрольна робота	60	40	100
20				20				20			

T1, T2 ... T12 – теми розділів.

для заочного відділення

Виступи на семінарських заняттях, реферати, к/р									Разом	Екз.	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Контрольна робота	60	40	100
10				10				40			

Критерії оцінювання контрольної роботи:

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою.	17 – 20 балів
Відповідь повна, але з двома - трьома незначними помилками.	13 – 16 балів
Відповідь не досить повна та (або) із суттєвими помилками.	9 – 12 балів
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні та фактажні помилки.	1 – 8 бали
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті запитання.	0 балів

Критерії оцінювання екзаменаційного тестового завдання:

Високий рівень	35 - 40 балів
Середній рівень	28 - 34 бали
Низький рівень	20 - 27 бали

Незадовільний рівень	0-19 балів
-----------------------------	------------

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1 – 49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна

1. Бель Б. та ін. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. – Київ, 2013. – 190 с. Доступно: <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>
2. Кримінальна журналістика. Вибрані лекції Ольги Порфімович. – К., 2009. Доступно: <https://www.twirpx.com/file/1142339/>
3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05#Text>
4. Кримінологія : підручник / А.М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Харків : Право, 2018. – 416 с. Доступно: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2883/1/3107_IR.pdf
5. Кримінологія : підручник [Текст] / за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 612 с. URL: https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/520868/mod_resource/content/3/2020_Підручник_Кримінологія.pdf
6. Рущенко І.П. Соціологія злочинності. – Харків, 2001. Доступно: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2009/RUSHENKO_2001.pdf
7. Шостко О., Подільчак О. Сучасні світові тенденції злочинності. Проблеми законності. 2020. Вип. 148. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/cuchasni-svitovi-tendentsiyi-zlochinnosti>

Допоміжна

1. Війна в Україні: яка ситуація зі злочинністю? / Олександр Кітраль. ZN,UA. URL: 04.07.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vijna-v-ukrajini-jaka-situatsija-zi-zlochinnistju.html>
2. Д'ячкова М. О. Засоби масової інформації як кримінологічний феномен / Дисертація. Одеса, 2018. Доступно: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9601/Д'ячкова%20М.О..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Загальний стан злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013-2019 роки) / Олексій Баганець. Квітень 2021. Naspravdi.Today. URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stand-zlochynnosti/>
4. Опришко Л., Панкратова Л. Основи судової журналістики. Посібник. – К., 2016. – 152 с.
5. Поклад В. Герої та злочинці у воєнному конфлікті. *Кримінологічні дослідження: збірник наукових праць*. 2021. URL: https://www.academia.edu/51421780/Герої_та_злочинці_у_воєнному_конфлікті
6. Порфімович О. Л. Кримінальна журналістика: теоретичні засади експериментальних підходів з визначення впливу медіа насильства на аудиторію ЗМІ. Частина перша. / О. Л. Порфімович // Психолінгвістика. – 2014. – Вип. 15. – С. 310-317. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2014_15_26.
7. Рущенко І.П. «Кримінальна революція» як соціетальний фактор // Соціологія: теорія, методологія, маркетинг. – 2008. – №3.
8. Investigative Reporting: A Study in Technique (Journalism Media Manual), by David Spark, (paperback) 1999.
9. Raising Hell: Straight Talk with Investigative Journalists, by Ron Chepesiuk, Haney Howell, and Edward Lee (paperback) 1997
10. Tell Me No Lies: Investigative Journalism That Changed the World, John Pilger, ed. (paperback) 2005.
11. Troublemakers: The Best of South Africa's Investigative Journalism. — Auckland Park, South Africa : Jacana Media, 2010.
12. Typewriter Guerillas: Closeups of 20 Top Investigative Reporters, by J.C. Behrens (paperback) 1977.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Crime Stoppers - <http://www.crimeinfo.net/sitemenu.aspx?P=index&ID=646>

2. CRIME. Заглянуть на темную сторону. - <https://crime-ua.com>
3. Crime-info - <https://www.cps.gov.uk/crime-info>
4. Антикорупційні журналістські розслідування - <https://bihus.info>
5. Бігус-інфо, Ютюб канал - <https://www.youtube.com/channel/UCkUe2e1YuRtBRRaP2XTupwg>
6. Блог Юрія Бутусова - <https://www.facebook.com/butusov.yuriy>
7. Генеральна прокуратура України / Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>
8. Детектор медіа. Кримінальна журналістика - <https://detector.media/tag/1763/>
9. Кримінал та події - <https://m.redpost.com.ua/news/crime/index.page2.html>
10. Кримінальні новини Харкова - <https://redpost.com.ua/news/crime/>
11. Кримінальна статистика в Україні - <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/1568808134cplr-report-on-criminal-statistics-in-ukraine.pdf>
12. кримінальна статистика за 2019 р. - v_2019_godu_v_ukraine_zafiksirovano_1428_ubiistv_samyi_nizkii_uroven_zagody_nezavisimosti
13. Кримінальні новини - https://34.ua/ru/kriminalnye-novosti_t220
14. Надзвичайні Новини з К. Стогнієм / Усі випуски - <https://kriminal.ictv.ua/video-2/>
15. Національне антикорупційне бюро України - <https://nabu.gov.ua>
16. Новини кримінала. Харків - <https://kriminal.net.ua/news/ukraina/harkov-i-oblast>
17. Портал відкритих даних - <https://data.gov.ua/dataset/8b9b1677-2407-454a-bfa7-76eb638c0ea1>
18. Свобода.ua / Кримінал - <https://svoboda.ua/category/bez-rubriki/>
19. Судова влада в Україні / Стан розгляду справ - <https://court.gov.ua/fair/>
20. СХЕМИ - програма журналістських розслідувань - <https://www.radiosvoboda.org/z/17092>
21. Харків кримінальний - <https://www.facebook.com/kharkov.criminalnuy/>
22. Цензор.NET / Новини України - <https://censor.net>
23. Четверта влада / Розслідування - <https://4vlada.com/index.php/investigations>

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни «Кримінологія масових комунікацій»
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 2022/2023 н. р.

Заступник декана соціологічного факультету з навчальної роботи

_____ В'ячеслав НІКУЛІН
(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 2022 р.

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

_____ Юлія СОРОКА
(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 2022 р.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Кримінологія масових комунікацій»

ВСТУП

Семінарські заняття з дисципліни «Кримінологія масових комунікацій» слугують закріпленню теоретичних знань шляхом обговорення питань, винесених на семінар. Студенти мають продемонструвати теоретичні знання й практичні навички шляхом відповідей на поставлені питання, приймаючи участь у дискусії, презентуючи власні реферати та творчі завдання. Загальний обсяг семінарських занять: для очної форми навчання 32 академічні години; для заочної – 8 год.

Розділ 1.

Злочинність у суспільстві, науці, медіа.

Тема 1.1

ЗЛОЧИН ТА ЗЛОЧИННІСТЬ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Теорія злочинності Еміля Дюркгайма. Чи можливе суспільство без злочинності?
2. Яким чином злочин і злочинність пов'язані з культурою та цивілізацією? Теорія соціогенезису Зігмунда Фройда. Культурний поступ як придушення асоціальних імпульсів.
3. Боротьба зі злочинністю як функція держави. Державна монополія на кримінальні розслідування, судове переслідування та покарання злочинців.
4. Юридичне поняття злочину. Об'єктивна й суб'єктивна складові злочину.
5. Соціологічний погляд на злочин. Інституційний підхід до розуміння злочину.
6. Соціальний і юридичний зміст процесів криміналізації та декриміналізації.

7. Злочинність як статистика і кримінально-правове поле.

Реферати:

1. Злочини в тексті Біблії: про що свідчать ці фрагменти?
2. Соціальний підтекст змін в Кримінальному Кодексі України протягом останніх тридцяти років.
3. Держава й державні інституції у боротьбі зі злочинністю. Теорія «конструювання злочинності».
4. Стан і динаміка злочинності в Україні в останні десятиріччя.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Чому громадськість свого часу негативно реагувала на теорію злочинності Е. Дюркгайма?
- Чому в середині 1990-х рр. в Україні відбувся сплеск злочинності, і вона за теорією Дюркгайма набула ознак патологічного соціального факту?
- Чи можуть бути девіантні вчинки у т.ч. злочинність витоками соціальних змін?
- Яким чином мораль, право, релігію пов'язані зі злочинністю?
- Чи можна «конструювати» злочини?
- В яких випадках до людини не застосовується кримінальна репресія якщо є формальні ознаки злочину?
- Які соціальні інституції підтримував кримінальний закон в епоху перших цивілізацій, у Середньовіччі, в колишньому СРСР, в сучасних демократичних суспільствах?
- Назвіть агентів кримінально-правового поля та визначте характер їх відносин поміж собою?

Література:

1. Готтфредсон М., Герші Тревіс. Загальна теорія злочину. Пер. з англ. — Харків, 2000.
2. Кримінальний кодекс України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05#Text>
3. Рущенко І. П. Соціологія злочинності. — Харків, 2001.

Тема 1.2

НАУКОВІ ТЕОРІЇ, ЩО ПОЯСНЮЮТЬ ФЕНОМЕН ЗЛОЧИННОСТІ ТА ПОВЕДІНКУ ЗЛОЧИНЦІВ

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Міждисциплінарний характер науки про злочинність.
2. Кримінально-статистичний напрям як історично перший науковий підхід до вивчення феномену злочинності.
3. Біологічний напрям вивчення злочинної поведінки: позивна школа в науці кримінального права (ідеї Ч. Ломброзо й Е. Феррі).
4. Біологічні концепції злочину й злочинності XX ст.
5. Теорія диференційованої асоціації Е. Сазерленда.
6. Теорія структурної напруги Мертонна – Коена.
7. Культурологічний підхід до злочинності.
8. Теорії, що пояснюють делінквентну поведінку дітей й молоді.
9. Радикальна кримінологія й політизація кримінологічного дискурсу.
10. Теорія конструювання злочину й злочинності Якова Гілінського.
11. Основні напрями й методи емпіричних досліджень злочинності у XX – XXI ст.

Реферати:

1. Донаукові гіпотези злочинності: френологія Галля, теорія виродження Мореля – Нордау.
2. А. Кетле – засновник науки про злочинність.
3. Концепція природженого злочинця Чезаре Ломброзо або чи можна за зовнішністю розпізнати кримінальну схильність людини?
4. Психоаналітична теорія злочинної поведінки й феномен серійних та масових вбивств.
5. Марксистське гіпотеза злочинності й вирок історії.
6. Емпіричне вивчення злочинності у XX ст.

7. Кримінологія масових комунікацій – сучасна галузь загальної кримінології.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Чому Наполеон заборонив Францу Галлю викладати в університетах Франції?
- Чому напрям, який очолив Ломброзо, отримав назву «позитивної школи»?
- На яких підставах Адольф Кетле вважав, що існує «залізний закон» злочинності?
- В чому полягає обмеженість статистичного підходу до вивчення злочинності?
- Чому Р. Мертон вважав, що його теорія структурної напруги пасує більше американському суспільству?
- Яка з кримінологічних теорій і чому має найбільший евристичний ефект при дослідженні злочинів серійних та масових вбивств?
- Як можна пояснити «злочини ненависті» й «злочини честі» з позицій культурологічного підходу?

Література:

1. Готтфредсон М., Герші Тревіс. Загальна теорія злочину. Пер. з англ. – Харків, 2000.
2. Кримінологія : підручник / А.М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін. ; за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Харків : Право, 2018. – 416 с. Доступно: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2883/1/3107_IR.pdf
3. Рущенко І. П. Соціологія злочинності. – Харків, 2001.

Тема 1.3

Основні типи й види злочинів, типажі злочинців та їх суспільна небезпека

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Типологія злочинів і злочинців згідно норм КК України.
2. Кримінологіко-соціологічні критерії типології злочинності та злочинців.

3. Типи злочинів за видами соціальних зв'язків поміж злочинцями та їх жертвами (потерпілою стороною). Поняття злочинів масових комунікацій.
4. Загальнокримінальна злочинність. Типажі злочинців загальнокримінального профілю.
5. Ієрархія соціуму злочинців: основні статуси злочинців загальнокримінального профілю.
6. Економічна й «привілейована» злочинність (білокомірцеві злочини, посадові злочини). Особистість економічного злочинця.
7. Корупційні злочини та їх суспільна небезпека. Особистість корупціонера.
8. Тероризм в сучасному світі. Особистість терориста.
9. Злочини, проти миру й людства, геноцид, військові злочини. Особистість військового агресора і міжнародного злочинця.

Реферати:

1. Злочини терористичного спрямування: історія, форми, небезпека.
2. Індексні злочини в кримінальній статистиці США.
3. Технології економічної злочинності в Україні.
4. Теорія кримінального соціуму як соціальної константи Дм. Лі.
5. Основні професії, спеціальності та спеціалізації злочинного світу.
6. «Злодії у законі»: місце в злочинній ієрархії, еволюція статусу, роль в сучасному кримінальному світі.
7. Кримінальна субкультура та її соціальні функції.
8. «Сухий закон» в США й розквіт американської мафії.
9. Організована злочинність на пострадянському просторі.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Яким чином тяжкість злочину пов'язана з мірою покарання?
- Чим відрізняються корисливі злочини від корисливо-насиленницьких злочинів?
- В якій країні статистичне спостереження за злочинністю ведеться за т. зв. індексними злочинами?

- Що таке латентна злочинність і як вона пов'язана з громадською думкою, менталітетом і традиціями?
- В чому полягає тактика масового терору і з якою метою вона використовується?
- Від якої межі (події) у міжнародному праві з'являється склад «злочини проти миру»?
- Назвіть основні види військових злочинів.
- За якими критеріями можна віднести особу до соціуму злочинців?
- Назвіть основні кримінальні професії та спеціальності.
- Чому у кримінальному світі кишенькові злодії, «гравці», шахраї вважалися привілейованими професіями й ставали «злодіями у законі»?
- Які риси притаманні т. зв. криміногенній особистості?
- Які фактори впливають на початок т. зв. кримінальної кар'єри?
- В чому полягає функція кримінальної ієрархії?
- Які правила поведінки становили кістяк «злодійського закону»?
- Які ознаки кримінальної організації (мафії)?

Література:

1. Київ бандитський. Як зароджувалися банди і хто їх очолював в лихі 90-ті (частина 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OcoQqaHmBpM>
2. Кримінальний кодекс України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05#Text>
3. Кримінологія: Загальна та особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна та ін. – Харків, 2009.
4. Рущенко І. П. Соціологія злочинності. – Харків, 2001.

Тема 1.4

Кіберзлочинність та нові медіа.

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Цифрове суспільство й нова соціальність: історія діджиталізації й революція в царині соціальних комунікацій.
2. Злочинність в Інтернеті: загальна характеристика феномену, суб'єкти та об'єкти нового типу злочинності.
3. Кібер-злочини: специфіка, типологія, суспільна небезпека. Боротьба з кіберзлочинністю.
4. Кримінальна сексуальна експлуатація дітей засобами Інтернету.
5. Інформаційні й гібридні війни в Інтернеті: феномен платного тролінгу, інтерес спецслужб до соціальних мереж.
6. Хакерські атаки й феномен хакерства в сучасному світі.
7. Хакерські корпорації на службі держав-агресорів. Кібервійська як новий вид збройних сил.
8. Постать кібер-злочинця: особистісні й соціальні характеристики.

Реферати.

1. Історія діджиталізації сучасних суспільств.
2. Технології кібер-злочинів, поширені в Україні.
3. Феномен Ольгінських тролів: історія, завдання, технології діяльності.
4. Сучасні інформаційні війни в Інтернеті.
5. Інституційна відповідь кіберзлочинності: підрозділи поліції, що ведуть боротьбу з кібер-злочинцями.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Чому нові медіа виявилися зручним інструментом для злодіїв?
- З якими негативними явищами Ви зтикалися у соціальних мережах?
- Яким чином трансформувалися традиційні злочинні професії шахраїв і крадіїв в епоху діджиталізації?
- Чи намагалися Вас ошукати з використанням інтернет-комунікацій або телефонії?
- Яким чином спецслужби держав-агресорів намагаються втручатися у електоральні процеси країн світу?
- Які особистісні риси можуть бути притаманні хакерам?

- Як Ви розумієте термін «медіавіруси»?
- Яким чином за допомоги технології Big Data можна маніпулювати людьми?
- Які небезпеки можуть чатувати на дітей у соціальних мережах?

Література.

1. Війна за свідомість: російські міфи про Україну та її минуле / В.А. Брехуненко; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України; наук. ред. Т. Пархоменко - Київ : 2017. – 279 с.
2. Гетьманчук М. Інформаційна сфера – ключовий фактор гібридної агресії Росії проти України / Микола Гетьманчук, Зоряна Зазуляк // Гуманітарні візії. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – Том 5. – № 1.
3. Гойман О. О. Маніпулювання масовою свідомістю в умовах сучасної гібридної війни // Грані. № 1 (117) січень 2015. – С. 50-56.
4. Горбулін В.П., Додонов О.Г., Ланде Д.В. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання: монографія. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 164 с.
5. Драгомирецький Б. Україно-російська кібервійна: невидимий фронт. URL:–
<https://www.pravda.com.ua/columns/2018/02/22/7172439/>
6. Курбан О. В. Медіавіруси та їх використання як інформаційної зброї // «Наукові записки (Українська академія друкарства)» – 2016, № 1.
7. Курбан О.В. Теорія інформаційної війни: базові основи, методологія та понятійний апарат // Scientific Journal «ScienceRise» №11/1(16)2015.
8. Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі [Текст]: навчальний посібник / В.Курбан. – Київ: ВІКНУ, 2016. – 286 с.
9. Лазоренко О. А. Інформаційний складник гібридної війни Російської Федерації проти України: тенденції розвитку // Стратегічні пріоритети. –К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2015. – Т. 36.
10. Лапутіна Ю. Сміслова війна РФ проти України: інструменти, засоби, досвід протидії // Боротьба за людей в умовах гібридної війни: матеріали другого Харківського безпекового форуму (м. Харків, 29-30 листопада 2019) / за ред. проф. І. П. Рущенка. – С. 19-25.

- 11.Малик Я. Інформаційна війна і Україна. URL:
http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk15/fail/Malyk.pdf
- 12.Мороз О. Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців. – К.: Yakaboo Publishing, 2020. – 288 с.
- 13.О'Ніл К. Big Date. Зброя математичного знищення. Як великі дані збільшують нерівність і загрожують демократії – К.: Форс Україна, 2020. – 336 с.
- 14.Панченко О. А. Інформаційна безпека держави як складник розвитку суспільних відносин // Публічне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку. Випуск 17. 2020. – С. 135-139.
- 15.Померанцев П. Це не пропаганда. Подорож на війну проти реальності. – К.: Yakaboo Publishing, 2020. – 288 с.
- 16.Почепцов Г.Г. Контроль над розумом. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 350 с.
- 17.Почепцов Г.Г. Сучасні інформаційні війни. – Вид. 3-тє. – К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 504 с.
- 18.Рущенко І. П. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. – 436 с.
- 19.Рущенко І.П. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога: монографія. – Х.: ФОП Павленко О.Г., 2015 – 268 с.
- 20.Рущенко І.П., Зубар Н.В. Війна інформації // Оборонний вісник. – 2017. – №8. – С.4-9.
- 21.Сенченко М. І. Латентна світова інформаційна війна. – К.:ФОП Стебеляк, 2014. – 384 с.
- 22.Сенченко О. Структури, засоби і моделі застосування консцієнтальної зброї в системі соціальних комунікацій // Вісник Книжкової палати. 2014. № 7.
- 23.Указ Президента України про Доктрину інформаційної безпеки України. – http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=113319&

24. Федорків М. Як Росія загрожує всьому світу кібервійнами. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/08/yak-rosiya-zagrozhuye-vsomu-svitu-kibervijnamy/>

Тема 2.1.

РОЛЬ, ФУНКЦІЇ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МАС-МЕДІА, ЩО ТРАНСЛЮЮТЬ КРИМІНАЛЬНІ ПОДІЇ

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Чому існує суспільний запит на кримінальні новини й сюжети в мас-медіа?
2. Функції мас-медіа у просторі кримінальної інформації.
3. Основні етапи розвитку тематики злочинності у мас-медіа.
4. Яким чином найвідоміші злочини минулого (вбивства президентів Америки, справа Джека-Різника тощо) змінювали характер подачі кримінальної інформації?
5. Теорія драматизації зла Френка Танненбаума.
6. Вплив кримінальних сюжетів ЗМІ на громадську свідомість.
7. Чи провокують кримінальні новини зростання рівня злочинності?

Реферати:

1. Дискусії у науці та в суспільстві довкола питання про негативний вплив на соціум кримінальної тематики в ЗМІ.
2. Діти й насильство на екранах.
3. Профілактика злочинності через мас-медіа.
4. Кримінальна тематики в літературі та кіно: суспільний резонанс.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Як інформація про злочинність впливає на свідомість та підсвідомість людини?
- Чи відповідає образ злочинності, який створюють мас-медіа, реальній злочинності?

- Яким чином технічний прогрес змінив спосіб і манеру транслявання інформації про злочинність?
- Що таке «перевернута піраміда» в подачі інформації про злочин, і як це пов'язане з висвітленням події замаху на життя Аврама Лінкольна 1865 р.?
- Як радіотрансляція в Руанді під час геноциду перетворилася на кримінальне знаряддя?
- Що таке злочин у прямому ефірі, і як це пов'язано з подією вбивства президента Джона Кенеді?

Література:

1. Кікалішвілі М. В. Роль мас-медіа у профілактиці корупційних злочинів // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск, том 2, 2019.
2. Ковальчук В. П. Вплив насильства та жорстокості в засобах масової інформації на протиправну поведінку неповнолітніх // Науковий вісник ЛДУВС, 1 / 2018.
3. Мокряк М. В. Вплив засобів масової інформації на детермінацію злочинності // Підприємництво, господарство і право. Кримінологія. 11 / 2017.
4. Порфімович О. Кримінальна журналістика: експериментальні підходи з визначення впливу медіанасильства на аудиторію ЗМІ / О. Порфімович // Діалог: медіа-студії. - 2013. - Вип. 17. - С. 119-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dialog_2013_17_13.

Тема 2.2.

Кримінальна журналістика як специфічна галузь стратегічних комунікацій

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Кримінальна журналістика як стратегічна комунікація: призначення, суспільна функція, професійна ніша.

2. Основні жанри кримінальної журналістики.
3. Кримінальний репортаж як основа кримінальної журналістики.
4. Постаті й особливості професійної діяльності видатних кримінальних репортерів минулого.
5. Репортаж з місця кримінальної події.
6. Судовий репортаж: мистецтво отримання інформації.
7. Кримінальний процес: етапи, статуси учасників, джерела інформації для роботи журналіста.
8. Професійні вимоги до журналістів, що спеціалізуються на кримінальній журналістиці.

Реферати:

1. «Люди нетриш» Володимира Гіляровського або репортаж «на дні».
2. Володимир Михневич про «виразки» Санкт-Петербургу.
3. Володимир Короленко як «совість суспільства»: справа Бейліса.
4. Етика судового репортера.
5. Структура правоохоронних органів України.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Якими знаннями, особистими й професійними якостями має володіти журналіст, що виступає в ролі кримінального репортера?
- В чому полягає момент журналістської конкуренції при висвітленні кримінальних подій?
- Яким чином можна побудувати інтерв'ю з потерпілою стороною, представником поліції (правоохоронних органів), свідками на місці пригоди?
- Яким має бути повідомлення до редакції з місця пригоди?
- В чому специфіка виробництва телесюжету на актуальну кримінальну тематику?
- Які етичні обмеження існують при висвітленні злочинів на сексуальному ґрунті?
- Які заходи безпеки є доцільними в межах кримінального репортажу?

- Чим відрізняються статуси «підозрюваного», «обвинуваченого» й «підсудного»?
- Що означає принцип презумпції невинності?

Література:

1. Typewriter Guerillas: Closeups of 20 Top Investigative Reporters, by J.C. Behrens (paperback) 1977.
2. Висвітлення секс-злочинів має у США особливі правила. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/a-49-2009-11-01-voa5-87073282/228126.html>
3. Кримінальна журналістика. Вибрані лекції Ольги Порфімович. – К., 2009.
4. КПК України. URL: https://protocol.ua/ua/kriminalniy_protseualniy_kodeks_ukraini/
5. Репешко П.І. Гласність судового процесу як крок до прецедентного права та довіри до судочинства // Взаємозв'язок реформи інженерної освіти і промислового розвитку України: стан, проблеми, рішення. – Миколаїв, 2000.

Тема 2.3.

Кримінальні журналістські розслідування

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Сутність, об'єктивні причини й внутрішні мотиви журналістського розслідування.
2. Історія журналістських розслідувань кримінального спрямування.
3. Робочі версії: методологія побудови.
4. Основні джерела інформації для журналістського розслідування.
5. Кримінальна аналітика: сутність і методи.
6. Використання кримінальної статистики в роботі журналіста.
7. Робота журналіста з експертами, кримінологами, фахівцями з розшуку тощо.

Реферати:

1. «Розгрібачі бруду» - перший досвід системної розслідувальної журналістики.
2. Справа Джека-Різника: журналістські версії.
3. Справа Гонгадзе: довгий шлях до правди.
4. Хто вбив Джона Кенеді? – Журналістські версії й розслідування.
5. Резонансні журналістські розслідування в США: «Вотергейт» і «Моніка Левінськи».
6. Практика розслідувань «Бігус-Інфо».
7. Статистичний аналіз руху злочинності в Україні за останні 30 років.
8. Фільми-розслідування на кримінальну тематику: побудова сценарію й відео контент.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Чи можливе журналістське розслідування у невилійній країні?
- Яким чином можуть допомогти соціальні мережі у проведенні журналістського розслідування?
- Які професійні ризики чатують на журналістів, що розслідують кримінальну подію?
- Чи можна розслідувати не випадок, а явище суспільного життя?
- Чим корисний інсайд у правоохоронних органах для цілей журналістського розслідування?

Література:

1. Investigative Reporting: A Study in Technique (Journalism Media Manual), by David Spark, (paperback) 1999.
2. Raising Hell: Straight Talk with Investigative Journalists, by Ron Chepesiuk, Haney Howell, and Edward Lee (paperback) 1997.
3. Звіт щодо кримінальної статистики в Україні / Центр політико-правових реформ. – Київ, 2019.

4. Маларек В. Викриття фактів. Суть і практика журналістики розслідування. – Київ, 1998.
5. Телевізійне журналістське розслідування – знаряддя боротьби з корупцією (на регіональному та національному рівні) // матеріали польсько-українського семінару. – Київ – Запоріжжя – варшава, 2006.

Тема 2.4.

Деонтологічні та правові основи кримінальної журналістики

(4 год. / 1 год.)

Основні питання:

1. Свобода слова і соціальні обмеження в діяльності журналіста. Правові підстави свободи слова і вільної журналістики.
2. Чи існує кримінальна або моральна відповідальність за наклеп та образу з боку мас-медіа?
3. Особливості висвітлення окремих видів злочинів: етичні аспекти.
4. Володимир Короленко як взірець моральної журналістики й особливості висвітлення складних судових процесів.
5. Робота незалежних блогерів, студій з розслідування корупції й масштабних злочинів: технологічна складова, джерела фінансування й етичні проблеми.
6. Кримінальна тематика в ЗМІ як інструмент політичної боротьби: де тут мораль?
7. Загрози та ризики, що чатують журналіста-розслідувача з кримінальної тематики. Принципи та правила безпеки журналістської діяльності.

Реферати:

1. Боротьба за свободу слова в Україні.
2. Досвід інформаційної передачі «60 секунд» Невзорова у 1990-рр.
3. Досвід роботи українських антикорупційних сайтів.
4. Історія цензури та боротьби за свободу слова.
5. Кейси насильства стосовно журналістів, які вели кримінальні розслідування.

6. Кримінальна есеїстика і публіцистика в Україні.
7. Нові медіа й нові можливості для кримінальної журналістики.
8. Українські журналісти в гібридній війні: досвід розслідування воєнних злочинів й участь у інформаційній війні.
9. Феномен «Charlie Hebdo» й проблема свободи слова в умовах полікультурного соціуму.

Питання для самоперевірки й дискусійні питання:

- Як культурологічна теорія злочинності допомагає зрозуміти природу насильства у подіях довкола сатиричного видання «Charlie Hebdo»?
- В яких випадках в демократичних країнах можуть бути введені обмеження на свободу слова?
- Чи можна стати реальним незалежним журналістом-розслідувачем з кримінальної тематики?
- Які злочини або категорії потерпілих вимагають особливих застережень з боку журналістів, які ведуть кримінальні репортажі або готують відповідні колонки для преси?
- Якщо порівняти старі й нові медіа: які додаткові можливості з'явилися з точки зору кримінальної журналістики?
- Кого з відомих українських журналістів можна підвести під рубрику «професійні кримінальні журналісти»?
- Які заходи безпеки варто використовувати в практиці професійної діяльності журналістів кримінального жанру?

Література:

1. Баришполець, О. Т. Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації [Електронний ресурс] : монографія / О. Т. Баришполець ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 648 с. — Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/mono/maketBarishpolets.pdf>.

2. Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини: З чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / Перекл. з англ. А. Іщенка. — К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. — 207 с.
3. Галлін, Деніел С., Манчіні, Паоло. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики [Електронний ресурс] / Деніел С. Галлін, Паоло Манчіні ; пер. з англ. О. Насика. — К.: Наука, 2008. — 320 с. — Режим доступу: <https://mediasystemy.wordpress.com>
4. Яковець А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика. — Київ, 2009.

3.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання № 1. Порівняльний аналіз КК УССР (1960 р.) і КК України 2001 р. Знайти розбіжності: 1) діяння, які декриміналізовані за часів незалежної України, 2) діяння, що набули статусу злочинних посягань. Пояснити з точки зору інституційної теорії злочинності.

Завдання № 2. Порівняти теорії злочинності Е. Сазерленда (теорія диференціальної асоціації) й Р. Мертон (соціальної напруги). Описати відмінності й пояснити базові методологічні засади, якими керувалися автори концепцій.

Завдання № 3. Дослідити кримінальні татуювання, описати їх функції та значення, використовуючи як емпіричну базу відповідну кримінологічну літературу.

Завдання № 4. Описати основні види воєнних злочинів, які вчинили російські військові на території України. Використати як методологічну основу міжнародні конвенції щодо звичаїв та законів війни.

Завдання № 5. Написати есе «Володимир Короленко і деонтологія журналістської діяльності (на прикладі висвітлення справи Бейліса).

Завдання № 6. Дати опис стадіям кримінального процесу, статусів суб'єктів кримінального процесу і правовим можливостям журналістів у висвітленні перебігу подій.

Завдання № 7. Описати резонансні справи (на вибір дві справи), які розслідували співробітники «Бігус-інфо» та Цензор- НЕТ. Скористатися сайтами організацій.

4.ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ, ЩО ПЕРЕДБАЧЕНА НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

1. Розкрити основні положення поглядів Е. Дюркгайма на злочинність як нормальний соціальний факт. Чому сучасники не сприйняли теорію Дюркгайма і піддали її критиці?
2. Сутність й причини процесів криміналізації і декриміналізації. Ілюструвати змінами у КК України за останні 30 років.
3. Юридичне поняття злочину й соціологічні трактування злочину. Чому юридична трактування є завузьким для наукового вивчення феномену злочинності?
4. Які види соціальних відносин виникають в момент підготовки й скоєння злочину? Чим вони відрізняються від системних соціальних відносин?
5. Біологічні пояснення існування злочинності й злочинців. Теорія природженого злочинця Ч. Ломброзо та її критика.
6. Сучасні біологічні теорії злочинності й спроби «лікувати» злочинців.
7. Теорії злочинності Е. Сазерленда і Р. Мертон: їх переваги і операціональна обмеженість.
8. Культурологічні теорії злочинності. «Злочини ненависті» і «злочини честі».
9. Роль і функції мас-медіа як транслятора кримінальної інформації й стратегічного комунікатора.
10. Історія розвитку кримінальної тематики в процесі еволюції мас-медіа.
11. «Злочини століття» та їх роль у розвитку кримінальної журналістики.
12. Дослідження впливу кримінальної інформації, яку розповсюджують мас-медіа, на суспільство.
13. Типи злочинів, оснований на змісті КК України.
14. Кримінологічно-соціологічна типологія злочинності.
15. «Злочини масових комунікацій» як сучасний тренд злочинності: характерні риси.
16. Корисливі злочини в інтернет-просторі, кримінальні технології фітінгу, вішину, картингу, соціальна інженерія.
17. Насильницькі злочини в інтернет-просторі: кібер-булінг, КСЕД, мальваре і здирництво.
18. Структура соціуму злочинців.
19. Поняття професійних злочинців та основні кримінальні професії.
20. Особливості типів економічних злочинців і корупціонерів.
21. Найбільш небезпечні злочини сучасності: агресивні війни, тероризм, геноцид.
22. Кіберзлочинність: історія виникнення й соціальна небезпека.
23. Хакерські атаки як інструмент економічної злочинності.
24. Використання кібер-зброї проти України в рамках російської агресії.

25. Сутність і завдання кримінальної журналістики як інструмента стратегічних комунікацій.
26. Основні жанри кримінальної журналістики, їх завдання й професіональні компетенції.
27. Сутність і специфіка кримінальних журналістських розслідувань.
28. Деонтологічні аспекти кримінальної журналістики: приклади порушення етичних основ журналістської праці, причини й наслідки.
29. Безпекова складова діяльності журналістів, які займаються кримінальною журналістикою. Профілактика насильства стосовно журналістів-розслідувачів.
30. Кримінальні репортажі Володимира Короленка як приклад журналістського сумління й впливу на громадську думку в умовах недемократичного суспільства.

5.ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (ЗАЛІК У ВИГЛЯДІ ТЕСТУ)

1. Боротьба зі злочинністю як функція держави.
2. Соціальний і юридичний зміст процесів криміналізації та декриміналізації.
3. Юридичне поняття злочину. Об'єктивна й суб'єктивна складові злочину.
4. Соціологічний погляд на злочин. Інституційний підхід до розуміння злочину.
5. Поняття злочинності. Основні статистичні показники злочинності.
6. Наука про злочинність (кримінологія): історія, завдання, міждисциплінарний характер.
7. Кримінально-статистичний напрям як історично перший науковий підхід до вивчення феномену злочинності. Кримінологічні ідеї А. Кетле.
8. Біологічний напрям вивчення злочинної поведінки: позивна школа в науці кримінального права (ідеї Ч. Ломброзо й Е. Феррі). Біологічні концепції злочину й злочинності ХХ ст. та їх критика.
9. Теорія диференційованої асоціації Е. Сазерленда.
10. Теорія структурної напруги Мертоні – Коєна.
11. Культурологічний підхід до злочинності.
12. Теорія стигматизації та її вплив на ювенальне правосуддя.
13. Типологія злочинності за нормами та змістом КК України.
14. Кримінологічно-соціологічні критерії типології злочинності та основні кластери масиву злочинів.

15. Загальнокримінальна злочинність: основні типи й види злочинів. Загальнокримінальні типажі злочинців.
16. Економічна злочинність, її суспільна небезпека, особистісні характеристики економічного злочинця.
17. Корупційні й посадові злочини, їх суспільна небезпека, типажі корупціонерів.
18. Воєнні злочини (військові злочини, проти миру й людства): історія появи нових складів злочинів у ХХ ст.
19. Поняття й структура соціуму злочинців. Професійна злочинність й професійні злочинці: соціальний портрет.
20. Кримінальна субкультура: історія виникнення, основні елементи, відображення мас-медіа.
21. Ієрархія та відносини у світі злочинців. Угрупування «злочинців у законі» в Україні і на пострадянському просторі.
22. Кібер-злочини економічного спрямування.
23. Злочини в Інтернеті: загальна характеристика.
24. Кримінальні аспекти соціальних мереж та небезпеки для дітей.
25. Інформаційні війни в інтернет-просторі.
26. Хакерство і хакери у сучасному світі.
27. Чому існує суспільний запит на кримінальні новини й сюжети в мас-медіа?
28. Основні етапи розвитку тематики злочинності у мас-медіа. Яким чином найвідоміші злочини минулого (вбивства президентів Америки, справа Джека-Різника тощо) змінювали характер подачі кримінальної інформації?
29. Теорія драматизації зла Френка Танненбаума.
30. Дискусія довкола впливів кримінальних сюжетів ЗМІ на громадську свідомість. Чи провокують кримінальні новини зростання рівня злочинності?
31. Кримінальна журналістика: загальна характеристика, основні жанри.
32. Кримінальний репортаж: специфіка журналістського жанру.
33. Постаті й особливості професійної діяльності видатних кримінальних репортерів минулого – В. Гіляровського і В. Михневича.
34. Репортаж з місця кримінальної події.
35. Кримінальний процес: етапи, статуси учасників, джерела інформації для роботи журналіста.
36. Судовий репортаж: мистецтво отримання інформації.
37. Професійні вимоги до журналістів, що ведуть кримінальний репортаж.
38. Кримінальна аналітика та розслідування кримінальних подій: спільне і відмінне.
39. Методи кримінальної аналітики, які доступні в журналістській праці.

40. Сутність, об'єктивні причини й внутрішні мотиви журналістського розслідування.
41. Історія (основні етапи) журналістських розслідувань кримінального спрямування.
42. Основні етапи журналістського кримінального розслідування. Особливості журналістського кримінального розслідування стосовно загальнокримінальних й економічних злочинів.
43. Джерела інформації для журналістського розслідування.
44. Труднощі, перепони на шляху журналістського кримінального розслідування й критерій його успіху.
45. Робота журналіста з експертами, кримінологами, фахівцями з розшуку у процесі власного розслідування тощо.
46. Правові підстави здійснення професійної діяльності журналістами, що висвітлюють кримінальну тематику.
47. Деонтологічні аспекти кримінальної журналістики.
48. Медіа-корупція, «джинса» і як їх уникати.
49. Специфіка подачі матеріалів стосовно злочинів ненависті, висвітлення фактів сімейного насильства, сексуальних злочинів, насильства стосовно дітей.
50. Загрози і ризики, пов'язані з кримінальною журналістикою.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань на семінарських заняттях, виконання практичних завдань в межах самостійної роботи студентів.

Схема нарахування балів на денному відділенні

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання		
5	5	5	5	5	5	5	5	20	-	40	100

Схема нарахування балів на заочному відділенні

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Залік	Сума
T1 T2	T3 T4	T5 T6	T7 T8	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання		
5	5	5	5	40	-	40	100

Критерії оцінювання поточного контролю

Високий рівень 5 балів	Робота студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, що вивчається, його роботи характеризуються творчим креативним підходом.
----------------------------------	--

Середній рівень 3-4 бали	Робота студента характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він допускає у роботі деякі несуттєві неточності, його робота не характеризується творчим креативним підходом.
Низький рівень 1-2 бали	Робота студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях на конкретні питання.
Незадовільний рівень 0 балів	У студента дуже слабкий рівень знань теоретичного матеріалу; він не може застосовувати його на практиці; допускає змістовні помилки у виконанні завдань та у відповідях на питання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Високий рівень Відповідь повна, змістовна, з однією або двома незначними помилками	Зарахован о	17 – 20 балів
Середній рівень Відповідь повна, кількість незначних помилок 3-4 або одна суттєва помилка.		14– 16 балів
Низький рівень Відповідь не досить повна, з декількома суттєвими помилками		10 – 13 балів
Незадовільний рівень Відповідь не повна, містить багато суттєвих змістовних та фактажних помилок	Не зараховано	1 – 8 бали
Незадовільний рівень Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті запитання.		0 балів

Критерії оцінювання залікового тесту

Високий рівень 34 - 40 балів	Виконане студентом залікове завдання характеризується вчасним виконанням, кількість правильних відповідей від 34 до 40.
Середній рівень 27 - 33 бали	Виконане студентом залікове завдання характеризується своєчасним виконанням, кількість правильних відповідей від 27 до 33. Або, якщо часові рамки виконання тесту були порушені, то від кількості набраних балів знімається 7 балів.
Низький рівень 19 - 26 бали	Виконане студентом залікове завдання характеризується своєчасним виконанням, кількість правильних відповідей від 19 до 26.
Незадовільний рівень 0-18 балів	Виконане студентом залікове завдання має кількість правильних відповідей від 0 до 18. Або відповіді на тест відсутні.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання (курсова робота)	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1– 49	незадовільно	не зараховано